

Draaiboek Supervisorencursus VKJP

Januari – April 2018

Supervisorencursus (24 uur, verdeeld over 4 dagen) voor psychotherapeuten die minimaal vier jaar zijn geregistreerd en als zodanig werkzaam zijn.

Verantwoordelijk hoofddocent:

Dr. Ruud Beunderman, gezondheidszorgpsycholoog en psychotherapeut, supervisor NVP en VGCT, lid VKJP.

Overige docenten:

Drs. Anke Savenije, klinisch psycholoog en psychotherapeut, supervisor NVP en NVRG, lid VKJP.

Cursusdoelen algemeen

- cursist is in staat een supervisietraject vorm te geven, zowel qua condities (contract maken, afstemming op vereisten van de opleiding, planning in de tijd, invoegen evaluatiemomenten, relatie- en rolcontext supervisor/supervisant etc.) als qua proces (voldoende veilig en uitdagend leerklimaat creëren, constructieve werkrelatie vestigen en behouden, centrale thematieken bespreekbaar houden, etc.)
- cursist is op de hoogte van verschillende theoretische visies op supervisie en kan daarover reflecteren wat betreft zijn eigen handelen
- cursist heeft zich op positieve dan wel belemmerende interactiepatronen tussen supervisor en supervisant
- hij kan onderkennen of daarbij sprake is van parallelprocessen tussen de supervisie en gesuperviseerde behandelingen en kan deze bespreken.
- cursist heeft een begin gemaakt met het ontwikkelen van een bij hem passende professionele stijl.

Didactische methoden

- **korte theoretische inleidingen door docenten**
- **bespreking literatuur**
- formuleren persoonlijke leerdoelen ('visie-document')
- inbreng eigen casuïstiek, mondeling
- oefenen aan de hand van rollenspel (in meerdere vormen)
- tijdens de cursus vormen cursisten koppels; van iedere bijeenkomst wordt een reflectieverslag gemaakt. Cursisten geven feedback op elkaars verslag als supervisor op een supervisant, en vice versa.
- zelfevaluatie aan de hand van het 'visie-document'.

Toetsing en evaluatie:

Reflectieverslagen

Iedere cursist stelt in de eerste bijeenkomst leerdoelen op.

In de eerste bijeenkomst worden koppels (A/B) gevormd die elkaar tijdens de cursusperiode wederzijds feedback zullen geven.

Na iedere bijeenkomst maken cursisten een reflectieverslag over wat er geleerd is de afgelopen bijeenkomst, hoe dit in de praktijk werd toegepast en in hoeverre dit relatie had met de opgestelde leerdoelen. Dit verslag wordt aan elkaar gemaild. Het verslag van A wordt door B gelezen alsof A een supervisant is en hijzelf een supervisor en het verslag van

B wordt door A gelezen alsof hij supervisor is. Vanuit die respectievelijke rollen geven zij elkaar feedback.

Individueel eindverslag

Voor beëindiging van de cursus wordt door iedere deelnemer een individueel verslag geschreven waarin a) hij beschrijft wat hij geleerd heeft in de cursus, b) dit wordt gerelateerd aan de opgestelde leerdoelen en c) beschrijft wat hij geleerd heeft in de mailcorrespondentie in de rol van supervisor respectievelijk supervisor.

Degene met wie de cursist gemaild heeft, geeft feedback wat hij gezien heeft aan vorderingen

De verslagen worden door de docenten gelezen en beoordeeld en in de laatste zitting besproken.

Aanwezigheid - afwezigheid

De cursist mag, na toestemming van de cursusleiding, 10% van de cursustijd (is één dagdeel) afwezig zijn. Bij afwezigheid wordt een vervangende opdracht gegeven (beschrijving van een supervisiecasus). In geval van afwezigheid door ziekte van maximaal twee dagdelen (is 1 dag) wordt een uitgebreide supervisiecasus geschreven.

Literatuur:

De deelnemers zijn in het bezit van het boek: Beunderman, R, Colijn S., Geertjens L. en F.M.B. van der Maas. Theorie en Praktijk van Supervisie in de ggz. Utrecht: De Tijdstroom.

De overige literatuur wordt van tevoren digitaal aangeleverd.

Locatie:

Utrecht

Programma DAG I

Dagdeel 1

Docenten Ruud Beunderman en Anke Savenije

Toelichting

In dagdeel 1 ligt het accent op de basisvoorwaarden voor supervisie.

Doelen

- Kennis verwerven krijgen over de ontwikkelingen op het gebied van supervisie; binnen het werkveld van de GGZ (historie en huidige vorm);
- Kennis verwerven over leerprocessen
- Uitgaande van het voorgaande en eigen ervaringen tijdens de opleidingen van de cursisten een visie ontwikkelen op het verschil tussen werkbegeleiding en supervisie en op wat 'goede' supervisie is.

Programma

09.30 – 09.45	Kennismaken
09.45 – 10.30	Wat is superviseren? Literatuurbespreking en Theorie
10.30 – 11.30	Leerprocessen en leerervaringen
11.30 – 12.30	Wat is een goede supervisor ?

Dagdeel 2

Docenten Ruud Beunderman en Anke Savenije

Toelichting

In dagdeel 2 ligt het accent op de voorfase en contractfase van supervisie

Doelen

- Leren reflecteren over een veilige leercontext.
- Opstellen van eigen leerdoelen voor deze cursus en toelichting onderlinge bespreking
- Opstellen van een contract

Programma

13.30 – 14.45	Zorgen voor veilige condities
14.45 – 15.30	Opstellen leerdoelen
15.30 – 16.15	Het contract
16.15 – 16.30	Afspraken en huiswerk

Literatuur Dag I. (vooraf te bestuderen literatuur)

Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (2016). Supervisie: begripsbepaling en positionering. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz.* (pp. 13-19). Utrecht: De Tijdstroom. (7 pag).

Colijn, S., Verbraak M. en Geertjens, L. (2016). Rollen, taken en verantwoordelijkheden van praktijkopleider, werkbegeleider en supervisor in de ggz. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz.* (pp. 21-30). Utrecht: De Tijdstroom. (10 pag.).

Beunderman R., F.M.B. van der Maas, A. Hafkenscheid en R. Huls (2016). Leren. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz.* (pp. 41-47). Utrecht: De Tijdstroom. (7 pag).

Pilling S. en Roth A.D. (2014). *The competent clinical supervisor.* In: C.E. Watkins en D.L. Milne (Eds.) *Clinical Supervision.* Chichester: Wiley/Blackwell. Pp. 20-37 (18 pag.).

Rientsma M.C., R. Beunderman en F.M.B. van der Maas (2016). Contractfase. In: Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas. *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz* (red). (pp. 56-66). Utrecht: De Tijdstroom (11 pag)..

Scaife J. en S. Walsh (2009). *Supervision and learning.* In: J. Scaife (Ed.). *Supervision in clinical practice.* Routledge: Hove (U.K.), 22 – 40 (19 pag.).

Huiswerk:

Lezen literatuur Dag II

Schrijven van verslag leerdoelen en reflectie leerervaringen (A naar B en B naar A)

Programma DAG II

Dagdeel 3

Docent: Ruud Beunderman en Anke Savenije

Toelichting

Tijdens Dag II wordt aandacht besteed aan factoren die meespelen in de werkrelatie, aan reflectie op de werkrelatie en aan het optimaal hanteren van de werkalliantie in beide relaties..

Aan de orde komen: de invloed van contextuele factoren zoals die spelen in de diverse systemen waar supervisor en supervisant deel van uitmaken, ethische kwesties, de interne dialoog van de supervisor..

In de dagdeel 3 ligt het accent op het leren reflecteren op de werkrelatie

Doelen

- leren bevorderen van een reflectieve attitude in supervisie,
- leren hanteren van de therapeutische alliantie als een effectieve methode,
- tijdig leren herkennen van improductieve en disfunctionele interacties behandelingen,
- leren systematische feedback te hanteren als middel om improductieve interacties te doorbreken en breuken in behandelrelaties te 'repareren'.

Programma dagdeel 3

09.30 – 10.30	Korte inleiding werkrelatie en oefening.
10.30 - 10.45	Literatuurbespreking: theorie en praktijk van de werkalliantie Terugkomen op leerdoelen en onderlinge rapportage
10.45 - 11.00	Pauze
11. 00 -12.15	oefenen in reflecteren op de diverse contexten die meespelen in de supervisie; reflectie op de interne dialoog van supervisor en supervisant
12.15 – 12.30	Korte nabespreking

Dagdeel 4

Docent: Ruud Beunderman en Anke Savenije

Toelichting

In de dagdeel 4 supervisie en ethisch handelen

Doelen en literatuur:

zie dagdeel 3: idem

Programma dagdeel 4

13.30 - 15.15	Ethisch handelen: inleiding en bespreking bespreking
15.15 – 15.30	Pauze
15.30 - 16.15	Uitwerking a.d. hand van casuïstiek in rollenspel.
16.15 - 16.30	Nabespreking, afspraak: casuïstiek meenemen volgende keer

Literatuur Dag II (vooraf te bestuderen).

Boeckhorst, F.(2014). *Behandelcontext*. In: A. Savenije, M.J. van Lawick & E.T.M. Reijmers (red.) Handboek systeemtherapie, hfst 11, (p. 163-177). Utrecht: De Tijdstroom (15 pag).

Geertjens L. (2016). Supervisie en beroepsethiek. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz.* (pp. 103-116). Utrecht: De Tijdstroom. (14 pag.)

Geertjens L, en M. Rexwinkel (2016). Supervisie en kinder – en jeugdpsychotherapie. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en Praktijk van Supervisie in de ggz.* (pp. 169-182). Utrecht: De Tijdstroom. (14 pag.)

Hafkenscheid, A (2016). Supervisierelatie en persoonsgerichte supervisie. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz.* (pp. 81-91). Utrecht: De Tijdstroom. (11 pag.)

Vermeire, S. (2014) *Ethiek*. In : A. Savenije, M.J. van Lawick & E.T.M. Reijmers (Red.) Handboek Systeemtherapie, hfst. 10, p. 151-163. Utrecht: De Tijdstroom (12 pag.).

Scaife (2009). *Ethical dilemmas and issues in supervision*. In: J. Scaife (Ed.). *Supervision in clinical practice*. Routledge: Hove (U.K.), p. 164 -185 (21 pag.).

Huiswerk:

Voorbereiden casus stagnatie in de werkrelatie

Schrijven verslag leerdoelen en reflectie leerervaringen (A naar B en B naar A)

Lezen literatuur Dag III

DAG III

Dagdeel 5

Docenten

Ruud Beunderman en Anke Savenije

Toelichting

In Dag III staan centraal de invloed van diversiteit en stagnaties in de werkrelatie.. In alle literatuur wordt inmiddels benadrukt dat aandacht voor diversiteit belangrijk is in supervisie, zowel hoe die speelt in de therapie als hoe die speelt in de supervisie. Daarvoor is een cultureel competente supervisor nodig. Dit is het thema van dagdeel 5. In dagdeel 6 is het thema 'Stagnaties in de werkrelatie'. Tijdig herkennen van dreigende breuken in de behandelrelatie en deze leren 'repareren' verbetert de effectiviteit van therapie. Daarbij is belangrijk op welk moment en op welke wijze stagnaties worden besproken? Het accent van de middag ligt op praktische oefeningen met rollenspelen waarbij ervaringen kunnen worden opgedaan met de rol van supervisor, supervisant en client.

Doelen

Oog krijgen voor de context en leren hanteren van dilemma's in de verschillende relaties.

Programma dagdeel 5 dito

09.30 - 09.45	Bespreking van ervaringen die opgedaan zijn met het uitvoeren van de huiswerkopdracht(en)
09.45 - 10.15	Verzamelen van casuïstiek.
10.15 - 11.00	Diversiteit : spel ter reflectie op eigen positionering en bespreken van ervaringen met diversiteit in de werksituatie, dilemma's daarbij. Illustratie door rollenspel.
11.15 - 12.15	Rollenspel op basis van casuïstiek over stagnatie in de werkrelatie die hiermee samenhangen
12.15 - 12.30	Korte evaluatie.

Dagdeel 6

Docenten

Ruud Beunderman en Anke Savenije

Toelichting

Stagnaties in de werkrelatie

Doelen en literatuur:

Idem

Programma dagdeel 6 dito

13.30 - 14.00	Werkalliantie: Dilemma's in verschillende driehoeken: Supervisor, supervisant, cliëntensysteem. Welke factoren kunnen een rol spelen wanneer een werkalliantie bedreigd wordt? (model Hawkins en Shohut)
14.00 -15.00	Inventarisatie van casuïstiek
15.00 -15.15	Pauze
15.15 -16.15	Rollenspel (plenair) aan de hand van casuïstiek
16.15 -16.30	Evaluatie

Literatuur Dag III (vooraf te bestuderen).

Beunderman, R. , F.M.B. van der Maas, A. Hafkenscheid en L. Peute (2016).
Supervisie- interfererende factoren. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz.* Utrecht: De Tijdstroom. p. 93-101(9 pag.).

Boyd, E. (2010) '*Voice entitlement' narratives in supervision: Cultural and gendered influences on speaking and dilemmas in practice*' In: Ch. Burck & G.Daniel (Eds.): *Mirrors and reflections; processes of systemic supervision.* London: Karnac. p. 203-225 (22pag.).

Nielsen, J. (2002) *Working in the grey zone: the challenge for supervision in the area between therapy and social control.* In: D.Campbell & B. Mason (Eds.) *Perspectives on supervision,* London: Karnac. p. 141-157 (17 pag.).

Savenije A. (2016).Supervisie en systeemtherapie. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red.). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz.* . Utrecht: De Tijdstroom. p.183-200 (18 pag).

Scaife, J. (2009).*Supervision and diversity.* In: J. Scaife (Ed.). *Supervision in clinical practice.* Routledge: Hove (U.K.), p. 186 -202 (17 pag.).

Huiswerk:

- Schrijven verslag leerdoelen en reflectie leerervaringen (A naar B en B naar A).
- Schrijven door koppelgenoot over vorderingen die gezien werden
- Schrijven eindverslag (inzenden tien dagen voor Dag IV)
- Lezen literatuur Dag IV

DAG IV

Dagdeel 7

Docenten

Ruud Beunderman en Anke Savanije

Toelichting

In dagdeel 7 ligt het accent op beoordelen in supervisie en het afsluiten van supervisie in het algemeen.

Doelen

- Reflecteren op afsluiten/evalueren.
- Benoemen van criteria voor evaluatie
- Eigen dilemma's bij evalueren en afsluiten van supervisies
-

Programma

09.30 - 09.45	Korte bespreking van de ervaringen met het huiswerk leeropdrachten
09.45 - 10.45	Literatuur en verzamelen van criteria voor evaluatie
10.45 - 11.00	Rollenspel (subgroep) aan de hand van casuïstiek
11.30 - 12.15	Rollenspel plenair
12.00 - 12.30	Slot evaluatie

Dagdeel 8

Docent Ruud Beunderman en Anke Savenije

Toelichting

In dagdeel 8 ligt het accent de eigen leerervaringen en op evaluatie van de cursus.

Doelen

- Zelfevaluatie aan de hand van reflectieverslagen en doelen
- Feedback door 'maatjes' over vorderingen die gezien
- Feedback geven op cursus en cursusgevers
- Evaluatie door docenten.

Programma

13.30 – 14.30	Zelfevaluatie aan de hand van leerdoelen en feedback door koppelgenoten. Richting aangeven van eigen gewenste ontwikkeling
14.30 – 15.15	Beeindigen
15.15 – 15.45	Evaluatie cursus
15.45 – 16.30	Evaluatie door docenten

Literatuur (vooraf te bestuderen)

Bagnall G. en G. Sloan (2014). A qualitative approach for measuring competence in clinical supervision. In: C.E. Watkins en D.L. Milne (Eds.) *Clinical Supervision*. Chichester: Wiley/Blackwell. p.431 – 444 (14 pag.).

Bambling M. (2014) Creating positive outcomes in clinical supervision. In: C.E. Watkins en D.L. Milne (Eds.) *Clinical supervision*. Chichester: Wiley/Blackwell. p 445 – 457 (13 pag.)

Beunderman R. en F.M.B. van der Maas (2016). De supervisor. In; Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz*. Utrecht: De Tijdstroom. p. 33-40 (8 pag).

Beunderman, R. en F.M.B. van der Maas (2016). Evalueren en beoordelen.
In: Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red). *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz*. Utrecht: De Tijdstroom. p. 67-74 (8 pag).

Beunderman R.(2018). Beëindigen. In: Beunderman R., S. Colijn, L. Geertjens en F.M.B. van der Maas (red) . *Theorie en praktijk van supervisie in de ggz*. Utrecht: De Tijdstroom, p. 129-133 (5 pag).